

LYFRAU LIWGAR

rhych

newydd

fersiwn e-zine
Mis Balchder 2024

dewch i rychu!

croeso i rych newydd, y rychiog
a'r rychaf un o'r rych-zines.

nôl ym mis Tachwedd 2023, daeth criw o bobl
greadigol gwiyr i Ganolfan Ysgrifennu Tŷ
Newydd, Llanystumdwy, ar gyfer encil rhad ac
am ddim a noddwyd gan Llenyddiaeth Cymru
a Gwynedd Greadigol.

mae sawl peth cyffrous wedi dod o'r
penwythnos yna, a dyma un ohonyn nhw -
zine newydd sbon, sy'n dathlu bod yn gwiyr,
sy'n chwarae efo ffurfiau, sy'n arbrofi efo
confensiynau, sy'n cwestiynu be ydi syniadau,
ac sydd, yn y bôn, yn dathlu bod feibiau
heulog wastad mewn rych newydd!

Llyfrau a Lliwgar

Cyfranwyr

Leo Drayton

Llio Maddocks

Lee Green

Iestyn Wyn

Kayley Roberts

Kallum Weyman

Fflur Arwel

Iwan Kellett

Melda Lois Griffiths

Nia Wyn Jones

Gruffydd Siôn Ywain

Mair Jones

Lois Gwenllian Jones

Gareth Evans-Jones

Mwyn yw'r mawr yma

Hen bits bach annifyr,

Llffern

At Cefn'ol nes i chwarae gemau yn yr ysgol

Dyna beth yw byw.

RHEGEN Y RHYCH.

Y rhegen lwys a rygna lan—seiniau,
O'i swynol ymguddfan ;
Er na cheir fawr rin o'i chan,
Ni hagra hon gor anian.

Ednant

YR ARADR.

Llawforwyn y byd llafariol—erioed,
Yw'r aradr hynafol;
Iaith ei rhych fyth ar ei hol,
Llawn yd fydd ddarlleniadol.

—Ivor Cynidr Parry.

Ymddengys
fod rhai o'i swyddogion er's peth amser yn
archwilio y wlad ar hyd pa un y gellid rhychu
yr afon newydd hon.

Pa ffordd i

Lanystumdwy?

Horror film - horror perffaith.

Dim petrol ar ôl.

Ar waith, cynllun ysbryd a alltudwyd.

Un noswaith llaith a llwyd.

Ffordd ar gau a golau gwyn

car ar bont yn styc.

Ffycin Hel ac oerfel ar y gwynt.

Gwynt chwerthin a hin helynt.

A ni'n chwerthin just achos.

Rhegi, a ni mor agos.

I dŷ fo, Yr hen David LG, a'i llenwi

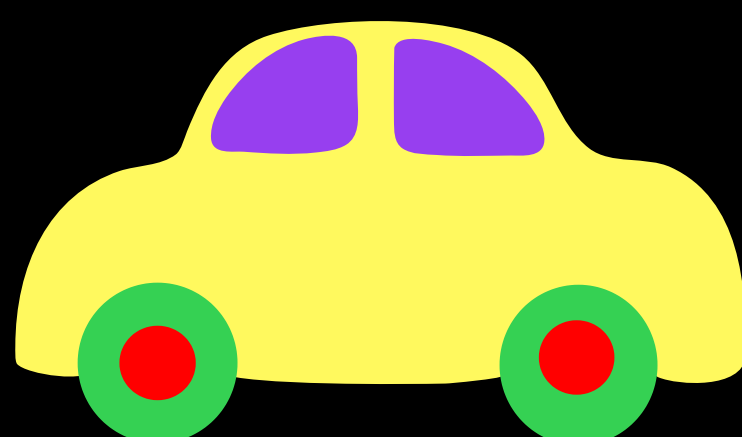
efo'n lejands ni.

'Chos, go iawn doedd neb yn chwysu

Nac ofn yn y car.

A Horror film, un perffaith

Oedd ein hwyl a'n hedd wahanol cwiar.

Iwan Kellett

Hen wyneb an ffodus,

puw oedd rhw a pan oedd hi ersiau

Gachro unicornis a gweld
Rainbow milk yn y bowlen

Ac arogl dail ar flaen fy mysedd

a medeg i ffwrdd

Cwmpodd y cath bach off y sofa, ddued 'Mawrffwrdd' a llythyr
i ffwrdd

Dwi fel arfer yn pasio papur di rowlio, ~~o~~ nid di plugu

Hi Golau estron y ddinas yn codi hiraeth
o gwyrat efo hael mēl a meillionen

Dau a dau yn gweud dim

with i'r bore raddol lithro a nawr

a maeth yr oesaw'n mwytho
De ffwrdd, yma ffwrdd y Stryt.

Fory fydd hi. Dwi'n gaddo.

FEIBIAU

HEWLO

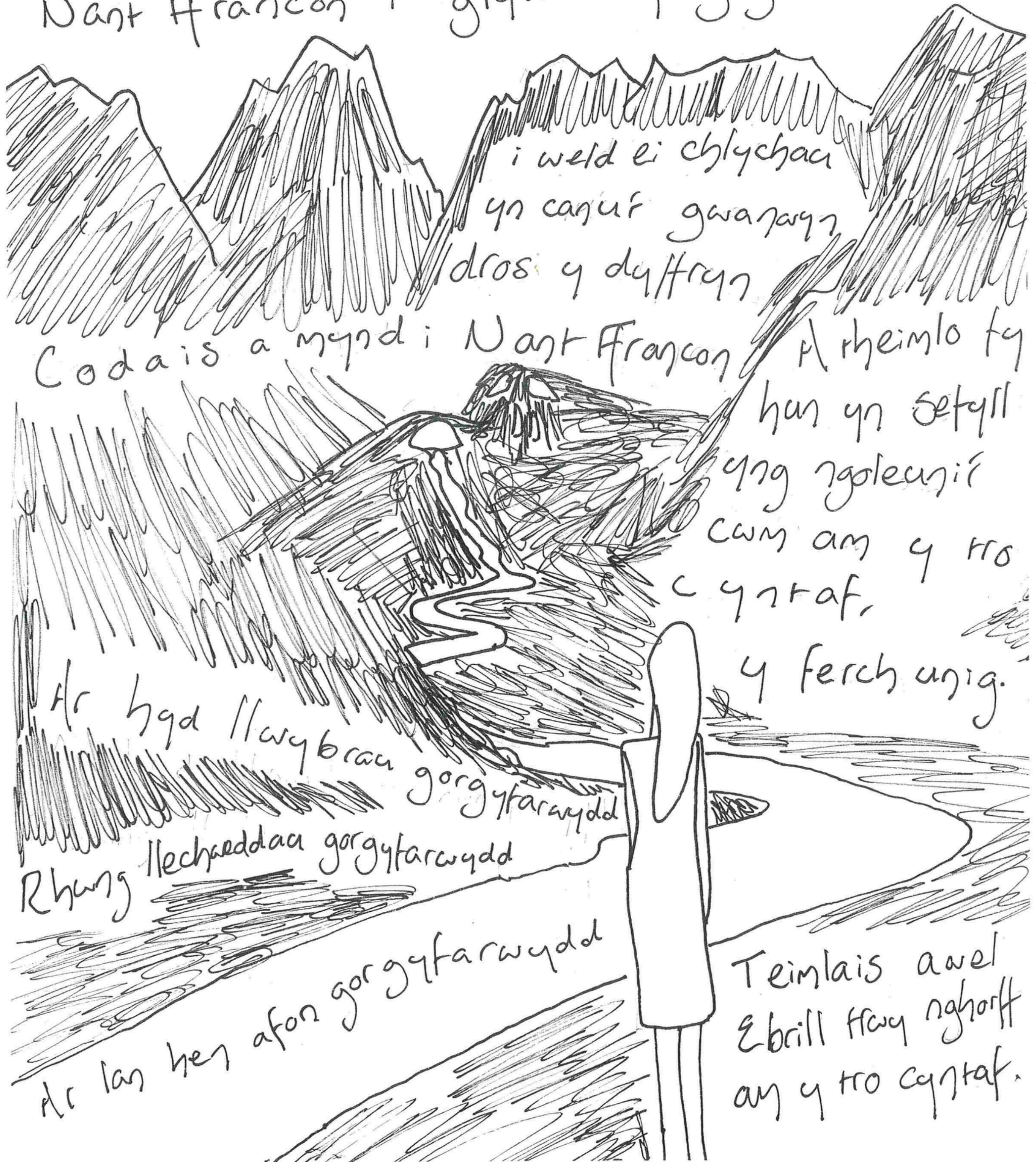
feibiau feibiau
feibiau feibiau
feibiau

Yn y bore, ac yn ail fore hwyr
fy mywyd -

Tlawd oedd y bore cyntaf, a thywyll fel prynhawn

Golgotha -

Yn yr ail fore codais a mynd i
Nant Francon i glywed y gôg ac

i weld ei chlychau
yn caerif gwanwyn
dros y dyffryn

Codais a mynd i Nant Francon A rheimlo fy
han yn setyll
yn ysgoleuni
cwm am y tro
cyntaf,
y ferch unig.

A'r hgd llwybrau gorgyfarwydd
Rhwyg llechreddau gorgyfarwydd

Ar lan hen afon gorgyfarwydd

Teimlais awel
Ebrill ffwy ngorff
am y tro cyntaf.

Ger Pont y Ceunant a las y Nant
at Gwm Perfedd ar clogwyni ar
Foel Goch ar Llymllwyd a

Blaen y Nant a
Phes y Benglog ar creigiau a'u
hystyr yn pentyrra nes creu
hantlet o faich drom
ar ymnydd ninnau
sy'n ceisio byw.

Daeth môr o
oleuni arnaf
yn Nant Francon

Ond pam oedd tywyllwch
gynt?
Pwy oedd yn atal
a chysgodi?

Chwe mlynedd o aros am
ddwy bilsen fach bob dydd,
un yn wen ac un yn las

Pwy oedd y cosbar,
neu pwy sy'n
haeddui gosb?

Yn ofri fel gelygion, ac
amharch yn ea ofri

Clywais y gôg yn canu ar
awel y cwm yn heulwen llachar
Ebrill,

a throi â chymau crwydrol
ac araf

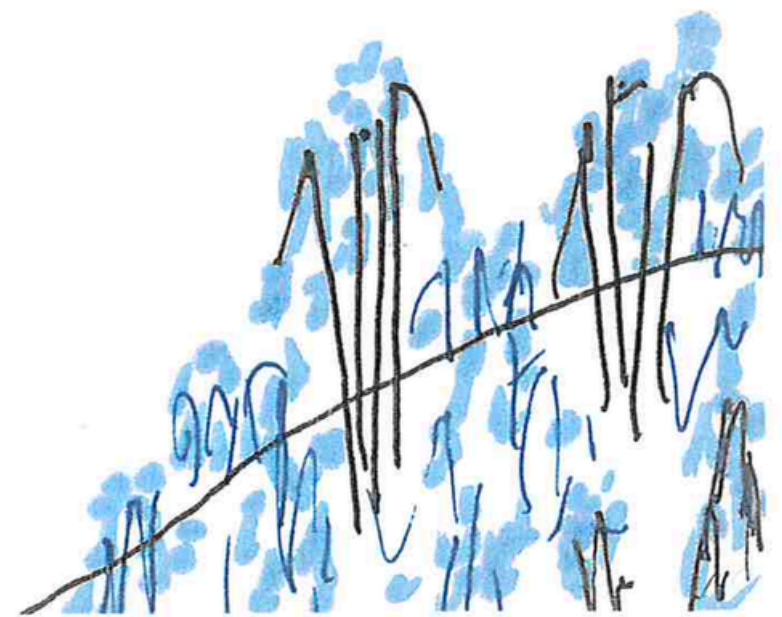
Heibio'r gwynnbau arswydus
ar breichiau tân

Cerddais i Hwrdd o usigrwydd
y Nant

i geisio calonnau

ac i ddadmer y rhew

Nia Wyn Jones

a rychaf?

a rychi di?

a rychwn ni?

rychais
rychaist
rychodd

rychasom
rychasoch
rychas ...?

Wedi'i hysbrydoli gan
Sappho C.610 BC - 570 BC
(If Not, Winter - Anne Carson):

Ποικίλοφρον ἀθανάτ' Ἀφροδίτα,
παῖ Δίος δολόπλοκε, λίσσομαί σε,
μή μ' ἄσαισι μηδ' ὀνίαισι δάμνα,
πότνια, θυμόν,

Deathless Aphrodite of the spangled mind,
child of Zeus, who twists lures, I beg you
do not break with hard pains,
O lady, my heart

Anfarwol Aphrodite ar dy orsedd ddisglair,
merch Zeus, sy'n troelli llithiau, rwy'n dy erfyn
peidiwch â thorri fy nghalon,
O Dduwies

(Fersiwn/Cyfieithiad i)

CRANOGWEN.

'RWYF bron a'th addoli, anfarwol Granogwen,
'Rwyt wedi fy synnu, a'm swyno yn lân,
Y mae dy athrylith a'th awen ddisgleirwen,
Yn twymo fy enaid—yn ennyn fy nghân.
Dy ryfedd hyawdledd a'th ddwys dduwiol-
frydedd,
A'th ddoniau gwahanol enillodd fy serch :
Pwy bellach faidd wadu nas gall arucheledd
A mawredd meddyliol babellu mewn merch?

- 'Cranogwen,' Buddug, 1842-1909

I seren dêg dy wyneb di
Ni welaf *fi* un gymhar,
Er crwydro 'n hir,—yr un mor fâd
Yn wybren gwlad y ddaear :
Mae miloedd eraill, sêr o fri,
Yn gloewi y ffurfafen ;
Edmygaf hwy, ond *caraf* di,
Fy Ngwener gu, fy "Ogwen."

- 'Fy Ffrynd,' Cranogwen, 1839-1916

Come, my Lucasia, since we see
That miracles men's faith do move,
By wonder and by prodigy,
To the dull angry world let's prove
There's a Religion in our Love.

'Friendship's Mysterys, to my dearest Lucasia,'
Katherine Philips, 1631-1664

μνάσεσθαί τινα φα<î>μι καὶ ἕτερον ἀμμέων

someone will remember us

I say

even in another time

SAPPHO

Bydd rhywun yn ein cofio

Rwy'n dweud

Hyd yn oed yn oes pell/yn amser maith

(Cyfieithiad i)

O, Cranogwen, Buddug a Sappho,
peidiwch fecso, rydym yn cofio,
yn eich geiriau, ac wrth ddal dwylo.
Bu cariad a chred yn ein crio,
eich poen, eich colled, rydym yn eilio,
yn eich darllen pan 'dyn/dan ni'n brifo.
Am ein geiriau, rydym yn crwydro.
Ond rydych chi yma, yn ein chwyldro.

(Geiriau fi)

Os dim gaeaf

Pwy O Sappho sy'n dy boenu?

Rhiain
sanctaidd a hardd

yn llais main

cofia di
yn ein hieuenctid
pethau prydfferth
llawer a phrydfferth pethau

i'ch anrhydeddu
trwy ein gwaith

who honored me
by giving their works

Os Nid Gaeaf (Geiriau fi, wedi ysbrydoli gan eiriau Sappho)

I loved
because I loved you
I was loved
because I loved you

Carais
achos carais i ti
cefais fy ngharu
achos carais ti fi

soon she will abandon you
yn fuan wnaeth hi ddianc

I would still bring you flowers,
lavenders to your lap,
I at your feet

Iafant i dy draed
nid yw'n newidiol

Anfarwol Sappho
O fy nghalon

Dy wyneb anfarwol
Bendithiol

fy nghalon wallgof

I weld y golau ar dy wyneb
nawr eto

Fi'n hiraethu
a'n syllu.

Ni allaf / Sai'n gallu

Γλύκηα μάτερ, οὐ τοι δύναμαι κρέκην τὸν ἴστον
πόθῳ δάμεισα παῖδος βραδίναν δι' Ἀφροδίταν

sweet mother I cannot weave -
slender Aphrodite has overcome me
with longing for a girl *

annwyl Mam, ni allaf weu -
mae Aphrodite wedi fy ngoresgyn
gyda hiraeth at ferch

Mam fach, sai'n gallu gweu
pan mae'r nefoedd wedi fy nharo
â chariad at ferch

(*cyfieithiad poblogaidd - o sappho: a new
translation of the complete works, diane rayor)

Nos

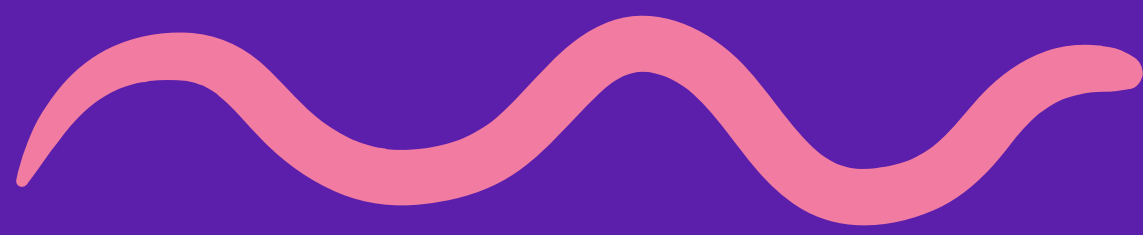
a finnau ar glustog glyd
yn gollwng fy hun

rhoddodd eu hadenydd i lawr

cysga ar fron dy ffrind dyner

(darnau o gyfieithu geiriau Sappho)

Non, je regrette rien

Difaru dim
difara ddim
wna'i byth
dy ddifaru di.

Mair Jones

Y ffordd adra

Wrth droedio'n bwyllog tuag adra
Chwytha ddeilen grin heibio i mi
Llamaf. Credais mai llygoden oedd hi.

Fysat ti wedi chwerthin.

Dw i'n gweld maneg goch ar lawr.
Ôl troed sawl un wedi cerdded drosti.
Treuliedig, a'i chochni'n gwaedu.

Dw i isio iddi afael yn fy llaw.

Yn hongian oddi ar fachyn ffens
Mae bag baw ci, a ger llaw mae
Bagiau bin wedi rhwygo heb eu casglu.

Llanast.

Crafa ganghennau moel coed yr ysgol fy nghorun
Gan glymu fy ngwallt i edrych fel gwe pry cop
Yn erbyn golau'r stryd sy'n dyfrio fy llygaid.

Fel y cwlwm tynn yn fy nghorn gwddw.

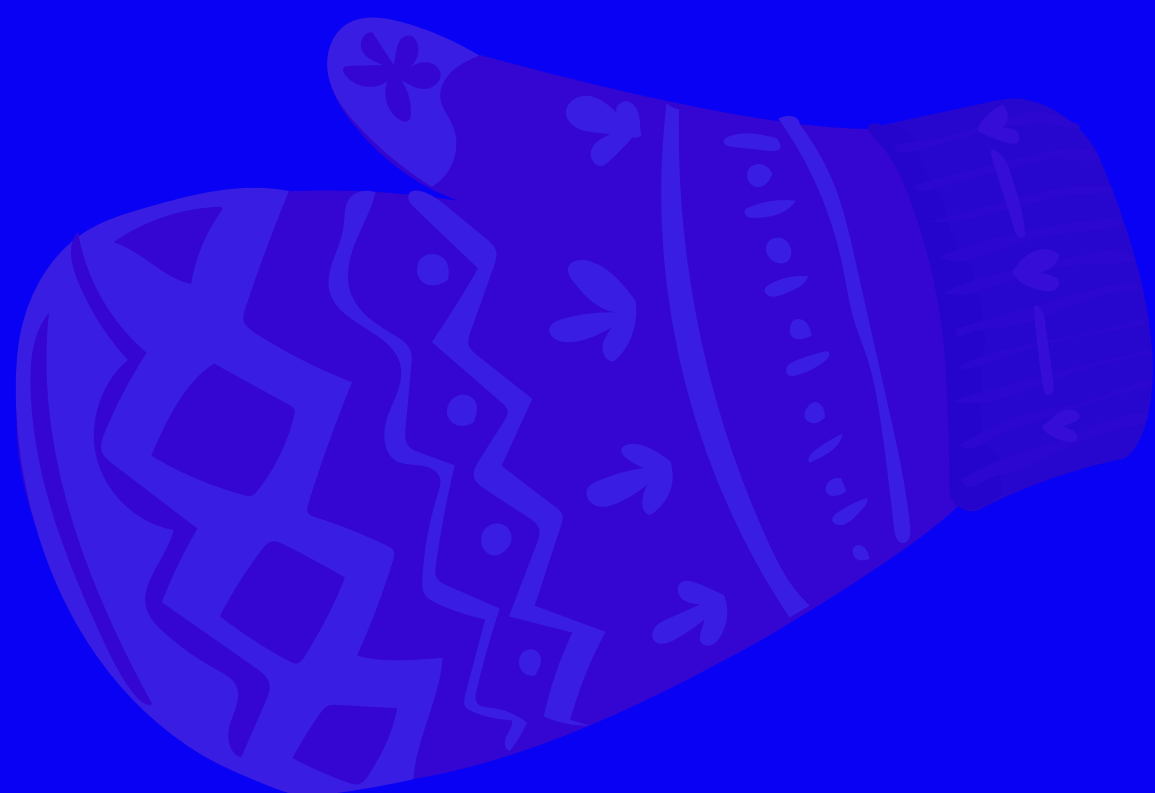

Mae curiad fy nghalon yn un â fflachio
Golau'r groesfan sebra – dw i'n agosau.
Rhaid i mi droi i'r chwith ymhen dim.

Ac agor y drws i dŷ gwag.

Yma. Does dim dibwys i dynnu sylw.
Dim ond ti. A'r faneg goch
Yn dal i waedu.

Lois Gwenllian Jones

Fuoch chi rioed yn morio?

drewdod caws,

Hen, Hen ydi o'n hen dwi dim yn gyfod

Condensation yn Miŋe mewn i
pull wrth waelod y ffenest

Welis i Steve Eaves un tro, o bell

Cuswmodd y ~~ddwy~~^{un?} fersiwn y ffenest, drws en hyspwr iâ.

Bob yn ail person yn gwisgo Dr Martens

mabwysiadu cath fach i lenwi'r gwagle
drog frewast hwyr yn nos.

A 'sori!' yn bry wedi'! Swatio

Un cyfle - un cyfle'n unig gei di

A fydd gen ti le i grempog?

Brendwysion.

cwirio'r cynghanedd

sawl enby ar yr encil
cynnwys pen, arwain pensil
sgwennwyr, hŷd, vibes a hyder
cwis hwyl yn creu anhwylder
cei yma rhes dr martens
ffans ffugwydd (onid ffuglen?)
Steddfod eitha prifodol
darganfod Huns dyfodol
beirdd rhydd yn cynghaneddu
cyfnod wedi nodweddu

Mae'r gynghanedd yn berthyn i ni gyd, nid
yn unig y steddfotwyr! Rho gynnig arni x

Mae'r geg fel deilen grin

ai goedwig i gyd ar dan

chwech awifair budr yn
shwa tuag atynt, doedd dim ffordd
allan.

Bod-oli, Bod-ion, Bod a byw.

yn brathur brethyn ~~re~~ a gwlan rhwng eu dannedd

Pati jam llawn craned,

Be iw hyna dod dros yr hill?
Tim.

Ink Coch, Geiriau gwyr.

Ac mae'n berwi, fel llaw ar ben.

Paid Nefain / eno dros Maeth / Meith eufys.

Faint o weithiau fedrith mewn patchio to fyrry?

chwilio am ddrededgw
oedd weithiau ~~do~~ odoe yn fony

Yn y Goron

Yn y Goron, mae atgof,
a hwnnw'n llenwi pob dydd,
yn golchi ein gruddiau,
yn cosi crychau ein gwenau,
yn gynghanedd ddi-gynghanedd hyfryd o
gwiyr / cwiar / queer / ddim-yn-sdrêt-o-beth'ma.

Yn y Goron, mae atgofion
wedi codi'n anwedd ar ffenest, ganrif yn ôl,
a chlapio ac a-menio yn troi'n 'be-ffwc?'
tasa 'na regi bryd hynny, wrth gwrs ...

O dan y Goron, roedd 'na wenu,
a rhai o'i gwmpas yn mynnu
mai da, mai iawn, mai siort ora
oedd y bryddest yma:

mai dyma'r atgof
all llenwi ein
llwybra.

GEJ

1924

Dwim isho gweld chdi fony

fel

snogio

chwadan

rheibys.

Cysylltiadau defnyddiol

Llinell gymorth LGBTQ+ Cymru Helpline

01792 316137 / 0800 917 9996

E-bost: Sam@LGBTCymru.org.uk

Cyfeiriad: 1 The Kingsway, Abertawe, SA1 5JQ

Llinell gymorth Switchboard LGBT+ Helpline

0300 330 0630

Umbrella Cymru

Tecstio ar 07520645700 neu ffonio 0300 302 3670 (gan adael eich enw a'ch manylion cyswllt os na fydd ateb).

E-bost: support@umbrellacymru.co.uk

Glitter Cymru (ar gyfer y gymuned mwyafrif byd-eang – global majority – yn ne Cymru)

E-bost: glittercymru@gmail.com

Viva LGBT+

Grwpiau ieuenctid ar draws siroedd Dinbych, Conwy, Fflint, Ynys Môn a Wrecsam i bobl 11-25 sy'n LHDTC+ neu'n cwestiynu.

Ffonio: 01745 357941

E-bost: info@vivalgbt.co.uk

Trans Aid Cymru

E-bost: enquiries@transaid.cymru

Constellation

Prosiect llesiant i bobl ifanc 12-16 ac 17-25 yng nghanol Caerdydd sy'n draws ac yn anneuaid.

Ffoion: 029 20344776

E-bost: tim.crahart@churcharmy.org

Impact

Grŵp LHDTC+ ieuenctid yn 36-38 Cathays Terrace, Cardiff CF24 4HX

E-bost: lgbt@cathays.org.uk

GISDA

Cefnogaeth a Chyfleoedd i bobl ifanc sydd â chyfarfodydd ieuenctid yng Nghaernarfon, Pwllheli a Blaenau Ffestiniog

E-bost: gisda@gisda.co.uk

Tŷ Pride

Cartref canoledig LHDTC+ cyntaf Cymru

Claire Owens: claire.owens@denbighshire.gov.uk

Emma Evans: emmaevans@llamau.org.uk

Hannah Rowan: hannah@rhylyouth.co.uk

Tir Dewi: cymorth iechyd meddwl i bobl yng nghefn gwlad

0800 121 47 22

info@tirdewi.co.uk

Available: 7:00-22:00

ac amser i

rychun

dy

rychau

rhychiog di!

LYFRAU LLWGAR

